

Katowice, dnia 30 kwietnia 1999 roku

SOZ-KL/53400/398/2/99

Numer rejestru AJ11/99

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISANIA DOBRA KULTURY
DO REJESTRU ZABYTKÓW A

Na podstawie art. 5 pkt. 1, art. 8 ust. 1 pkt. 3 i art. 14 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668), a także art. 104 Kpa - w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego Wydziału Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Miejskiego w Rudzie Śląskiej

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa śląskiego pod numerem rejestru AJ11/99 następujące dobro kultury:

Kościół Ewangelicko-Augsburski imienia Odkupiciela w Rudzie Śląskiej-Wirku przy ulicy 1 Maja 291, wybudowany w latach 1901-1902 w stylu neogotyckim przez firmę budowlaną Kirschowski z Bielszowic.

Obiekt stanowi własność Parafii Ewangelicko-Augsburskiej imienia Odkupiciela w Rudzie Śląskiej-Wirku przy ulicy 1 Maja 291 (Archidiecezja Katowicka).

W granicach zaznaczonych na mapce stanowiącej integralną część niniejszej decyzji - obejmujących wymienioną działkę (numer działki 52), z wyjątkiem współczesnych budynków gospodarczych oraz plebanii.

U Z A S A D N I E N I E

Neogotycki kościół ewangelicko-augsburski w Rudzie Śląskiej-Wirku cechuje się interesującą zwartą formą architektoniczną, posiada całościowo zaprojektowany jednorodny stylistycznie wystrój o surowej redakcji, zbliżony do kościołów reformowanych. Rzadko spotykanym elementem wystroju kościołów protestanckich na terenie Górnego Śląska jest tzw. kancelaltar, połączona forma ołtarza i umieszczonej na jego osi ambony. W kościele wirkowskim dodatkowo jest on wzbogacony chórem organowym, umieszczonym powyżej ambony ołtarzowej. Kościół jest cennym obiektem protestanckiej sztuki sakralnej w regionie.

Wskazane we wstępie niniejszej decyzji administracyjnej art. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668) o brzmieniu następującym: „Pod względem rzeczowym przedmiotem ochrony mogą być w szczególności: dzieła budownictwa, urbanistyki i architektury, niezależnie od ich stanu zachowania, jak historyczne założenia urbanistyczne miast i osiedli, parki i ogrody dekoracyjne, cmentarze, budowle i ich wnętrza wraz z otoczeniem oraz zespoły budowlane o wartości architektonicznej, a także budowle mające znaczenie dla historii budownictwa”, jak również art. 2 definiujący pojęcie chronionych dóbr kultury: „Dobrem kultury w rozumieniu ustawy jest każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na wartość historyczną, naukową lub artystyczną” - są to główne przepisy o charakterze materialno-prawnym, dające podstawy do objęcia przedmiotowego zespołu ochroną prawną. Formalno-prawnym wyrazem tej ochrony jest wydanie decyzji administracyjnej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków stosownie do upoważnienia ustawowego wynikającego z art. 8 ust. 1 pkt. 2 oraz art. 13 ust. 1 wymienionej ustawy

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom - na podstawie art. 127 § 1 i 2 Kpa - odwołanie do Generalnego Konserwatora Zabytków w Warszawie w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach

Jaworski
Inz. arch. Jacek Jaworski

Załączniki:

1. Opis obiektu
2. Mapa sytuacyjna w skali 1 : 1000
3. Pouczenie o skutkach wpisu zespołu do rejestru zabytków

Otrzymują:

1. Parafia Ewangelicko-Augsburska pod wezwaniem Odkupiciela
ulica 1 Maja 291, 41-710 Ruda Śląska-Wirek

Do wiadomości:

1. Miejski Konserwator Zabytków
Urząd Miejski w Rudzie Śląskiej
Plac Wolności 6, 41-709 Ruda Śląska
2. Ośrodek Dokumentacji Zabytków
Aleje Ujazdowskie 6, 00-461 Warszawa
3. Sąd Rejonowy
ulica 1 Maja 225, 41-710 Ruda Śląska
4. 2 x a/a (KL, IK)

ZAŁĄCZNIK NR 1
do decyzji z dnia 30 kwietnia 1999 roku
Numer rejestru A/11/99

OPIS OBIEKTU

Kościół Ewangelicko-Augsburski imienia Odkupiciela w Rudzie Śląskiej-Wirku wybudowany został w latach 1901-1902 w stylu neogotyckim przez firmę budowlaną Kirschowski z Bielszowic.

Kościół wolno stojący na działce u zbiegu ulic Kubiny i 1 Maja. Działka od strony południowej i częściowo od strony wschodniej otoczona oryginalnym ogrodzeniem ze sztachetek na podmurówce ceglanej, przeszła oddzielone murywanymi słupkami ceglanyymi.

Kościół orientowany, podpiwniczony w partii zakrystii, wzniesiony z cegły, na niewielkim kamiennym cokole, detal architektoniczny z cegły i kształtek ceramicznych. Nawa na planie prostokąta, od strony wschodniej prostokątna w rzucie zakrystia o szerokości kościoła, ujęta po bokach niewielkimi, prostokątnymi przedsionkami. Od północy w linii elewacji frontowej dostawiona kwadratowa wieża, od południa prostokątna dobudówka z klatką schodową prowadzącą na strych kościoła. W przedsionku od strony południowej zakrystii schody na chór muzyczny oraz do piwnicy.

Bryła kościoła ze zwartym korpusem nawowym, nakrytym dachem siodłowym, dominującą trójkondygnacyjną wieżą, nakrytą ostrosłupowym hełmem z kutym krzyżem; dobudówką od południa o wysokości równej korpusowi nawowemu, nakryta dachem siodłowym oraz urozmaiconą częścią wschodnią (zakrystia niższa od korpusu nawowego, nakryta dachem siodłowym, przedsionki najniższe nakryte dachami pulpitowymi). Dachy pokryte dachówką ceramiczną karpiówką, układaną w koronkę. Elewacje oszkarpowane, fasada, zakrystia oraz przybudówka od południa z trójkątnymi szczytami. Korpus główny rozczłonkowany dużymi ostrołuczными oknami, w pozostałych elewacjach mniejsze okna ostrołuczne, rozety maswerkowe (z dominującą w elewacji wschodniej) oraz szczelinowe. Kondygnacje wieży oraz elewacje zwieńczone trójlistnym fryzami podokapowymi. Okna rozglifione (kształtki ceramiczne), z parapetami w układzie schodowym, ujęte od góry ostrołuczными obramieniami z kształtek ceramicznych, a w elewacji korpusu dodatkowo wzbogacone również ażurowymi fryzami z wzorem ukosnej szachownicy.

Wnętrze salowe z trojprzęsłowym korpusem nawowym nakrytym sklepieniem krzyżowo-żebrowym. W przęśle wschodnim korpusu nawowego ambona ołtarzowa (kancelaltar), nad którą znajduje się empora organowa; w przęśle zachodnim empora chórowa wsparta na trzech drewnianych słupach. Ławki ustawione w trzech rzędach w układzie promienistym. W przyziemiu wieży główna kruchta wejściowa, nakryta sklepieniem krzyżowo-żebrowym ze zwornikiem. Zachowana pierwotna stolarka drzwi, szyberka płycin empor, prospektu oraz chrzcielnica, witraże i zyrandole wykonane w stylu neogotyckim.

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

J. Olszarek
dr inż. arch. Jacek Olszarek

30.04.1993

— granice ochrony konserwatorskiej

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

J. Owczarek
dr inż. arch. Jacek Owczarek

271
230

